

DIETRICH BONHOEFFERIN TRAGEDIA

Väinö Hotti

Teh.Vhn

(nettikuva)

Tietoja

Kuvaus

Dietrich Bonhoeffer oli saksalainen evankelis-luterilainen pappi ja teologi sekä natsseja vastustavan Tunnustuskirkon perustajajäsen ja vastarintataistelija. [Wikipedia](#)

Syntyi: 4. helmikuuta 1906, [Wrocław, Puola](#)

Kuoli: 9. huhtikuuta 1945, [Flossenbürgin keskitysleiri, Saksa](#)

"Taivasten valtakuntaa vastaan hyökätään"

© Risto Santala 1965

(nettikuva)

Tietoja

Kuvaus

Risto Alekski Santala oli suomalainen rovasti, teologian kunniatohtori ja kirjailija. Santala opiskeli teologiaa Helsingin yliopistossa ja hänet vihittiin papiksi vuonna 1953. [Wikipedia](#)

Syntyi: 18. toukokuuta 1929, [Helsinki](#)

Kuoli: 26. syyskuuta 2012, [Heinola](#)

Kirjat: [The Messiah in the Old Testament in the Light of Rabbinical Writings.](#)

Teologian tragedia - Dietrich Bonhoeffer

Kristitty on kutsuttu taisteluun "evankeliumin uskon puolesta", [Fil. 1: 27](#). Tässä taistelussa on jokaisella vaaransa erehtyä harhaiskuihin ja haja-ammuntaan. Silti ihmiset ovat yleensä taipuvaisia henkilökulttiin. He

tekevät johtajistaan tabuja, joihin ei saa koskea ja joita ei saa arvostella. Kaikki kristinuskon suurmiehet ovat kuitenkin olleet erehtyväisiä ja vianalaisia. Voisi miltei sanoa: **"Mitä suurempi mies, sitä suurempi varjo."** Lutherin pahimpia varjoja olivat hänen malttamattomat ja katkerat sanansa juutalaisista. Näitä levitettiin 30-luvun Saksassa lentolehtisten avulla miltei tehdasmaisesti. Monet juutalaiset tuntevat Lutherin vain näistä kansallissosialistien prapagandakirjasista, vaikka toisaalta voisi kerätä mitä laajimman aineiston Lutherin myönteisistä lausumista; jopa kuolinvuoteellaan hän rukoili juutalaisten puolesta ...

Luther oli ennenkaikkea mieskohtainen kilvoittelija. Hän eli yksin Sanasta ja yksin uskosta. Vain jos onnistumme omassa elämässämme omistamaan päivittäin 2-3 tuntia rukoukselle ja sanan tutkistelemiselle, voimme ymmärtää Lutherin suuruutta. Meidän aikamme tuntee monia merkittäviä sanantaitajia, mutta tuskin siinä elää ketään, joka yltäisi hebrealaisen Vanhan testamentin ja kreikkalaisen Uuden testamentin elävässä tuntemisessa Lutherin tasolle.

Jos Luther eläisi meidän aikanamme, hän varmaan murtautuisi nykyisen teologian kahleista ja viitoittaisi tien takaisin sanan keskeisiin ongelmiin. Mutta varmaan hän myös voimakkaana luonteena lausuisi ajatuksia, joita, **"tietämättömät ja vakaantumattomat vääntävät kieroon niinkuin muitakin kirjoituksia omaksi kadotukseksi"** (2 Piet. 3: 16). Tässä juuri piilee teologian tragedia: **demonihenget etsivät joka ainoan tilaisuuden taistellakseen kristinuskon perustotuuksia vastaan.** Sama tragedia toistuu nykyään Dietrich Bonhoefferin elämäntyön tulkinnassa. On järkyttävää todeta, miten Bonhoefferin keskitysleirin paineessa kirjoittamista irrallisista ajatuksista on tehty "täysi-ikäisen maailman" ja "uskonnottoman kristinuskon" rakennelma, mikä on sisäisesti aivan vieras miehen muissa yhteyksissä esittämälle kristillisen uskon kuvalle. Mutta kun valjastetaan yhteen keskitysleirin kiusoissa hämääntynyt Bonhoeffer, myyteistä puhuva Bultmann ja kulttuuriekspertti Tillich, ja kun kaikkia ymmärretään sopivasti väärin, saadaan lopputulokseksi piispa Robinsonin kirja Rehellinen Jumalan edessä ...

Dietrich Bonhoeffer, jonka kuolemasta oli kulunut kaksikymmentä vuotta 9. päivänä huhtikuuta, on näinä kahtenakymmenenä vuotena (1945-1965) noussut yhä enemmän ei vain teologien vaan myöskin tavallisen kansan tietoisuuteen. Kuluva vuosi 1965 on monissa Amerikan teologisissa seminaareissa **pyhitetty Bonhoefferin muistolle** ja tuotannolle. Eikä ihme: miestä voi mainostaa tennistähtenä, retkeilijänä, pianistina, runoilijana ja -marttyyrinä. Bonhoeffer ehti toimia Espanjassa, Yhdysvalloissa, Englannissa, Sveitsissä ja kotimaassaan Saksassa Piispa Robinson kutsuu Bonhoefferia "jälki-kristillisen ajan Johannes Kastajaksi". Bonhoefferin katapulttimäinen nousu teologian taivaalle johtuu myös hänen henkilökohtaisesta ystävyyssuhteestaan kahteen aikamme suureen teologiin, Karl Barthiin ja Reinhold Niebuhriin. Jälkimmäinen kuvaakin Bonhoefferin elämää "uudenajan Apostolien tekoihin" kuuluvana.

Bonhoefferin elämä todistaa koruttomasta laskelmoimattomasta miehuudesta. Kaksi päivää Hitlerin valtaannousun jälkeen, tammikuun 30:ntenä 1933, oli Bonhoefferilla **radiosaarna**.

[Kumartamatta lainkaan uutta valtakunnankansleria Bonhoeffer varoitti kansaa henkilökultista. "Se on epäjumalanpalvelua", hän sanoi. Radiolähetys katkaistiin kesken.](#)

Myöhemmin samana vuonna Bonhoeffer nosti äänensä positiivisen kristinuskon ja saksalaisen uskonnon edustajia vastaan näiden asettuessa palvelemaan "rotumetafysiikan jumaluutta". Kysymyksessä olivat uudet ei-arjalaisia vastaan suunnatut lakiehdotukset. Bonhoeffer sanoi näiden olevan "evankeliumin hengen äärimmäistä pettämistä".

[Kun sitten juutalaisten painostus jatkui, hän julisti, että kirkon oli mahdotonta jatkaa hurskaasti omassa tehtävässään, jos se vaikeni juutalaisten kohtalosta. "Vain niillä, jotka huutavat juutalaisten puolesta, on oikeus yhtyä gregoriaanisiin kirkkolauluihin."](#)

Vuoden lopulla taistelun kiihtyessä Bonhoeffer katsoi parhaaksi jättää yliopistovirkansa ja siirtyä Lontoon saksaa puhuvan väestön sielunhoitajaksi. Hänen ystävänsä **Karl Barth sanoi häntä silloin rintamakarkuriksi**.

Bonhoeffer tosin jatkoi tunnustuskirjon taistelua Englannista käsin. Hän oli suuresti kiinnostunut Mahatma Gandhin passiivisen vastarinnan ja ilman väkivaltaa tapahtuvan vallankumouksen teorioista. Hän jopa suunnitteli pyhiinvaellusta Intiaan.

Tämä pasifistisiin ajatuksiin johtanut vaihe päättyi siihen, että Bonhoeffer palasi takaisin Saksaan huhtikuussa 1935 ystäviensä kutsusta. Kesäkuussa 1939 hän vielä teki Yhdysvaltoihin kuukauden vierailun, jonka hän ajatteli kestävän 2-3 vuotta. Mutta velvollisuus kutsui hänet kansansa pariin.

Tästä hän kirjoitti ystävälleen **Niebuhrille**: *"Minun tulee elää tämä kansallisen historiamme vaikea kausi yhdessä Saksan kristittyjen kanssa. Saksan kristityt tulevat kohtaamaan hirvittävän vaihtoehdon joko tahtoa kansakuntansa häviötä, jotta kristillinen kulttuuri jäisi eloon, tai tahtoa kansansa voittoa ja siten kulttuurimme tuhoa. Tiedän, mikä vaihtoehto näistä kahdesta minun tulee valita, mutta en voi tehdä tätä valintaani ollen itse turvassa."*

Myöhemmin, vieraillessaan v. 1941 Genevessä, Bonhoeffer ilmaisi **hylänneensä passiivisen vastarinnan**. Tällöin hän sanoi: *"Jos me nykyään julistamme olevamme kristityitä, meissä ei ole mitään sijaa omanvoitonpyynnille. Hitler on antikristus. Siksi meidän tulee jatkaa työtämme ja eliminoida hänet - -"*

["Lopulta tämä tragedia johti Bonhoefferin Hitlerin vastaiseen salaliittoon ja Flossenbürgin linnanpihalle, jossa hänet teloitettiin Himmlerin suoranaisestä käskystä 9. päivänä huhtikuuta 1945.](#)

Sama vastakohtaisuus, mikä näkyi Bonhoefferin kehityksessä pasifistista aktiivisen vastarinnan mieheksi, **on nähtävissä myös hänen teologiassaan**: toisaalta Bonhoeffer oli varhaisemmassa vaiheessaan suorastaan pietistinen - hän lähti arkielämän keskellä tapahtuvasta "Kristuksen sisäisestä kokemisesta". Tässä vaiheessaan hän korosti kristillisen hartauselämän tärkeyttä, rukousta, rippiä, sananlukua ja virsihartauksia. **Jumalan armo ei saanut jäädä "halvaksi armoksi"**, sen tuli vaikuttaa todellista Kristuksen seuraamista uskovan elämässä.

Erikoisesti v. 1937 kirjoitettu kirja Die Nachfolge, **Kristuksen seuraaminen**, on antanut pietistisiä herätteitä eräille Israelin juutalaiskristityille.

Toisaalta kuitenkin Bonhoeffer myöhemmin käänsi aseensa individualistista, yksilön pelastukseen tähtäävää julistusta vastaan. Hänen mielestään **Bultmann** ei ole mennyt liian pitkälle myyteistä puhdistamisessaan.

Pitäen itseään liberaaliteologina Bonhoeffer pani kysymysmerkin useaan keskeisesti raamatulliseen opetukseen. Entinen kristuskeskeisyys muuttui puheeksi ihmisen itsehallinnosta, autonomiasta, hengellisessä elämässä ...

Tämä Bonhoefferissa tapahtunut muutos vastakohtasta toiseen on syvästi traaginen. Eräät saksalaiset ovat näkevinään Bonhoefferissa **kolme** kehitysvaihetta: tunnustuskirkon Bonhoefferin, kulttuuriprotestantismia edustavan Bonhoefferin ja täysi-ikäisen maailman Bonhoefferin. Mielestäni kuitenkin tämä sisäinen muutos näkyy parhaiten hänen varhaisemmasta ja myöhäisemmästä tuotannostaan, ja silloin riittänee vanha tuttu sotilaallinen "**jako kahteen**" ...

Näin puhuu **Bonhoeffer** varhaisemmassa vaiheessaan: "*Kristillinen yhteys on yhteyttä Jeesuksen Kristuksen kautta ja Jeesuksessa Kristuksessa. Ei ole kristillistä yhteyttä, joka olisi enemmän, eikä sellaista, mikä olisi vähemmän kuin tämä. Lyhyesti, yhdestä ainoasta kohtaamisesta monivuotiseen joka-päiväiseen yhteyteen saakka kristillinen yhteys on vain tätä. Kuulumme toisillemme yksinomaan Jeesuksen Kristuksen kautta ja hänessä*" ...

*- "Meidän on opittava tuntemaan Pyhä kirja sellaisena **kuin sen tunsivat uskonpuhdistajat** ja niin kuin sen tunsivat isämme. Ei saa karttaa aikaa eikä vaivaa. Ennen kaikkea meidän on opittava tuntemaan Raamattu oman pelastuksemme tähden" ...*

Bonhoeffer puhuu myös rukouspiireistä ja säännöllisestä **esirukouksesta** lähimmäisen parhaana palveluna ...

*- "Lopuksi emme voi olla näkemättä, että **esirukouspalvelu** vie aikaa jokaiselta kristityltä, mutta eniten papilta, jonka hoitoon on uskottu kokonainen seurakunta."*

Kauneinta, mitä **Bonhoeffer** puhuu Kristillisessä yhteiselämässään, ovat hänen sanansa keskinäisestä sielunhoidosta ja ripistä: ...

- *"Vain ristin alaisena elävä veljeni voi ottaa rippini vastaan. Ei elämänkokemus, vaan ristin kokemus tekee hänestä ripin vastaanottajan. Kokenutkin ihmistuntija tietää paljon vähemmän ihmissydämeistä kuin vaatimattomin kristitty, joka elää Jeesuksen ristin voimasta. Eivät suurimmatkaan psykologiset tiedot, ei lahjakkuus, ei kokemus auta tietämään, mitä synti on. Ymmärretään mitä on, hätä, heikkous ja kieltäytyminen, mutta ei tunneta ihmisen jumalattomuutta. Siksi ei myöskään tiedetä, että ihminen jätettynä yksin touthoutuu syntiinsä ja että vain anteeksiantamus voi hänet parantaa. Tämän kristitty tietää."*

Bonhoefferin Kristityn yhteiselämästä on jätin askel hänen vankilakirjeisiinsä. On välistä vaikeaa ajatella, että nämä kaksi kirjaa ovat saman henkilön käsialaa ...

Rovasti **Erkki Niinivaara**, joka yhdessä pastori **Kai Selinheimon** kanssa on suomentanut Kirjeitä vankilasta-teoksen, kuvaa Bonhoefferin jälkimmäistä vaihetta seuraavasti:

*"Vankilakirjeissä on raikasta, epäsentimentaalista vuoristoilman tuntua. Päiväkirjaan viedään merkinnät niin hyvin laulurastaasta vankilan pihalla kuin savuketilanteen huonontumisesta, analyysit Bachin Kunst der Fugesta, vankitoverien käyttäytymisestä pommitusöinä, ilo selliin lähetetystä daaliakimpusta tai maininta ristinmerkin tekemisestä aamu- ja iltarukouksen yhteydessä. Eräänä päivänä alkaa tämän todellisuuden keskeltä **virrata uusien ajatusten vuoristopuro, joka sitten voimistuvana, kirkasvetisenä etsii uomaansa eteenpäin.**"*

*Yhdyn täysin rovasti Niinivaaran käsitykseen Bonhoefferistä **elämän-ilon kuvaajana**, mutta on suuresti kyseenalaista, missä määrin tuo "uusien ajatusten vuoristopuro" noudattaa lainkaan Raamatun omaa ilmoitusta. Jokin kristillinen ajatus on lupa leimata "kirkasvetiseksi puroksi" vain, mikäli se kirkastaa Raamatun omaa sanomaa. **Pelkään paljossa kiusatun jalon Bonhoefferin henkisen vastustuskyvyn lopulta-kin murtuneen ja hänen alistuneen demonisen ihmistä jumaloivan saksalaisen 30-luvun hengen vietäväksi ...***

Jatkossa Bonhoeffer esittää, että kristinusko ei olisi mikään lunastusuko. Kristinuskoa ei pitäisi opettaa ylönousemuksesta käsin tuonpuoleisena pelastustarjouksena. Uskon pitäisi osoittaa ihmiselle "hänen paikkansa elämässä täällä maan päällä". "Teologia on turhaan hyökännyt darwinismia yms. vastaan"... "Pappien keskuudessa on olemassa eräs mauttomuuden laji, jota kutsumme 'papillisuudeksi', tuo ihmisten syntien nuuskiminen, halu päästä käsiksi synteihin ...

Kysymys on myös lopulta siitä, että taivasten valtakuntaa vastaan taistellaan ja hyökkääjät tempaavat sen itselleen. Nykyinen teologian kriisi johtunee siitä, että kirkko on asettunut kuulovartioasemiin maailman porteille.

Mutta profeetta Jeremia muistuttaa: "Jos he olisivat seisonet m i n u n neuvottelussani, niin he julistaisivat m i n u n s a n a n i kansalleni" (23: 22).

PATMOKSEN ITSEPALJASTUS

*Hyvyyden voiman ihmeelliseen suojaan
Olemme kaikki hiljaa kätkeyt
Me saamme luottaa uskolliseen Luojaan
Yhdessä käydä uuteen aikaan nyt.* NETTIKUVAT

Tämän laulun Bonhoeffer lähetti vankilasta morsiamelleen vähää ennen kuolemaansa.

LEO MELLER HELVI JÄÄSKELÄINEN PASI TURUNEN JUHA AHVIO

RADIO PATMOKSESSA on toistuvasti esitetty tätä virttä, jopa niin paljon, että sitä voidaan sanoa PATMOKSEN "tunnariksi". Viimeksi tämä kuultiin Hannu Grönroosin esittämänä Helvi Jääskeläisen toivomuksesta SUOMI RUKOILEE – ohjelmassa 3.3.2024. Rakkaus lauluun kertoo Patmoksen "yleisuskonnollisesta" ja liberaaliteologisesta suuntauksesta / Antti Kylliäisen KAIKKI PÄÄSEVÄT TAIVAASEEN – teologiasta!